

korte mededelingen

Amsterdamse Visdieven met succes verhuisd

De verhuizing van de Amsterdamse visdievenkolonie is na drie broedseizoenen geslaagd te noemen. Zo'n 350 paren Visdieven hebben dit jaar massaal hun nieuwe behuizing in de IJdoornpolder van Natuurmonumenten bij Durgerdam betrokken. Ze huisden eerst in de middenberm van rijksweg 4 ter hoogte van het knooppunt de Nieuwe Meer en moesten wijken voor de aanleg van de Amsterdamse sneltramlijn (zie het Vogeljaar 41 (5): 228-229).

Het programma 'Van Gewest tot Gewest' heeft verschillende opnamen van deze unieke verhuizing gemaakt en heeft deze beelden 26 juli uitgezonden.

Schelpenbed

De IJdoornpolder ligt aan het Buiten-IJ. Drie jaar geleden is twee hectare van het grasland door medewerkers van de Vogelwerkgroep Amsterdam en de Vereniging Natuurmonumenten geschikt gemaakt als broedplaats voor de Visdieven. Een dikke zandlaag afgedekt met schelpen en voedsel in de directe omgeving moesten dit gebiedje extra aantrekkelijk maken. Er zijn lokvogels en lokgeluiden aan te pas gekomen, die het eerste seizoen al zo'n dertig paartjes trokken. Nu de gemeente Amsterdam dit jaar met de aanleg van de sneltram is begonnen, zijn de andere Visdieven ook gewonnen voor de nieuwe broedplaats. Uiteindelijk broeden er dit jaar zo'n 350 paartjes in de IJdoornpolder.

Andere vogels

Naast Visdieven broeden er ook ruim 300 paren Kokmeeuwen, twee paren Kleine Plevieren, één paar Bontbekplevieren en weidevogels als Kievit en Scholekster. Vanaf het broedseizoen 1992 zijn er regelmatig waarnemingen gedaan van groepen Lepelaars, Kemphanen en diverse soorten steltlopers die op trek zijn. Het project is financieel mogelijk gemaakt door het Rijk (ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het ministerie van Verkeer en Waterstaat), de provincie (Noord-Holland) en de gemeente (Amsterdam).

Zie ook Het Vogeljaar 41 (5): 228-229.

Halsbandparkieten in Voorburg en omgeving

Naar aanleiding van de berichten over Halsbandparkieten kan ik meedelen dat deze vreemde gasten nog steeds (al jaren) aanwezig zijn in Voorburg, Park Vreugd en Rust, waar ik ze zaterdags boven het marktgedruis uit hoor schetteren en over straat zie vliegen. Het zijn er ten minste vijf stuks.

De laatste jaren komen ze (andere exemplaren dan in Voorburg) ook voor in Park Rozenrust in Leidschendam en zwermen dan wel uit, waarvoor ik begin juli 1994 gedurende enkele dagen een tijdje van twee exemplaren kon genieten (Prinsenhof).

Ik las in 'De Wulp', het kwartaalblad van de Haagse Vogelbescherming, 25ste jaargang, nummer 2, mei 1994, bladzijde 18, in de vaste rubriek 'waarnemingen': De Halsbandparkieten werden gezien onder andere in Clingendael, Ockenburg, Westbroekpark, alle drie in Den Haag, en Vreugd en Rust'.

■ H. Blok, Johanna van Polanenlaan 34, 2263 TB Leidschendam.

Halsbandparkieten in Buitenveldert

Wij lazen met veel belangstelling de berichten over waargenomen Halsbandparkieten in Amsterdam. Wij wonen reeds tientallen jaren in Amsterdam-Buitenveldert. Waarschijnlijk door de uitzonderlijk mooie zomer werd onze aandacht de laatste tijd getrokken door over ons flatgebouw vliegende parkieten.

Regelmatig zien wij deze vogels, meestal tegen de avond, overvliegen. Soms wel een zwerm van zo'n 25 stuks, druk kwetterend. Door de foto in uw blad, alsmede door de artikelen over deze vogels zijn wij er zeker van dat het ook hier Halsbandparkieten betreft. Ook de afbeelding in de Grzimek-encyclopedie stemt er mee overeen. Wij meenden u dit ter kennis te moeten stellen. Wij genieten steeds weer van uw blad, dat wij al tientallen jaren mogen en nog hopen te ontvangen.

■ Familie J.C.A. Schreuder, Van Boshuizenstraat 503, 1082 AT Amsterdam, 020 - 6 428 818.

Boomkruiper broedde in luchtversingsgleufje

De brede Radioweg in de Amsterdamse wijk Watergraafsmeer is beplant met Linden, Populieren en andere boomsoorten. Naast de portieren van de bakstenen huizen zijn op circa twee meter hoogte, smalle luchtversingsgleufjes aangebracht. Bij mij broeden daar regelmatig Koolmezen in.

Voorjaar 1992 broedde bij Radioweg 14 een paartje Boomkruiper in zo'n gleuf. De jongen, ten minste drie, zijn voorspoedig grootgebracht. Ook in 1993 broedde het paar er. Ook de jongen van dit legsel hoorde ik na het uitvliegen nog enige tijd in de directe omgeving. De oude vogels kon men herhaaldelijk tegen de huismuur 'gekleefd' zien zitten. Het leek me eigenlijk niet zo'n bijzonder gedrag en ik heb er dan ook geen aantekeningen over gemaakt. Wel vind ik het vreemd dat de Boomkruipers zich tot nu toe nooit vertoonden aan de tuinzijde van het desbetreffende gesloten woningblok en hun territorium beperkte zich tot de straatzijde.

■ Guido van Sachtelen, Pascalstraat 6, 1098 PB Amsterdam-Oost.

Boomkruiper als muurkruiper

Hoewel wat aan de late kant, wil ik naar aanleiding van het berichtje in Het Vogeljaar 42 (1): 19 over muurkruipende Boomkruipers nog de volgende waarnemingen doorgeven.

In mei 1994 vloog regelmatig een Boomkruiper

vanuit een Populier naar de gevel van onze woning om daar, al klimmend langs de muur, de dakrand op voedsel af te zoeken.

In 1992 attendeerde Eric Kortlandt mij op een broedgeval achter een spleet in de stenen gevel van het postkantoor in de Dorpsstraat in Nootdorp. Ook hier werd uiteraard veel door de Boomkruipers tegen de muur geklauterd.

Een iets minder in dit verband passend, maar wel aardige waarneming betrof de Boomkruiper in 1973, die de verkoelde raamkozijnen van het enige tijd daarvoor afgebrande restaurant Boschlust in Den Haag afzocht op voedsel.

■ R. Bolle, John Fordstrook 16, 2726 TG Zoetermeer.

Boomkruiper tegen muur

Naar aanleiding van soortgelijke mededelingen in Het Vogeljaar 42, nummers 2 en 3 (1994) kan ik melden een Boomkruiper langs de muur van een portiekwoning te hebben zien schuifelen, recht omhoog en vlak langs de regenpijp tot bij de dakgoot, waar hij achter de pijp uit het zicht verdween. Plaats en datum: Den Haag bij Park Clingendael op 26 juni 1994.

■ H. Blok, Johanna van Polanenlaan 34, 2263 TB Leidschendam.

De plek achter een regenpijp is een geliefde plaats van Boomkruipers om er te gaan nestelen. Wij willen berichten over Boomkruipers die tegen muren kruipen, thans afsluiten, zolang er geen nieuwe gezichtspunten in dit gedrag naar voren komen.

Redactie.

Lepelaarexpositie op Terschelling

Het Centrum voor Natuur en Landschap in West-Terschelling heeft tot november 1995 een expositie over de Lepelaar. Deze expositie heeft een internationaal tintje; in verscheidene landen wordt een dergelijke tentoonstelling georganiseerd. De expositie werd op 3 juni 1994 geopend door Maarten Brabers, directeur Staatsbosbeheer. Tijdens deze bijeenkomst kreeg het centrum de Eurosita Prijs overhandigd voor de betrokkenheid van het publiek bij het beheer van het natuurgebied De Boschplaat.

Eurosita is de Europese organisatie voor beheerders van natuurterreinen (zie ook 'Het Vogeljaar' 41 (3): 135).

Voor meer informatie over de tentoonstelling kan men bellen naar het Centrum voor Natuur en Landschap, West-Terschelling, 05620 - 2390.

Soortbeschermingsplan Lepelaar gepresenteerd

Op 23 augustus 1994 presenteerde het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op Texel het Soortbeschermingsplan Lepelaar. De uitgebreide brochure behandelt soortbeschrijving, aantastingen en bedreigingen, beschermingsmaatregelen, actieplan, literatuur en samenvatting (tevens in de Engelse, Duitse en Franse taal).

Ofschoon het de Lepelaar in ons land beter gaat dan ooit, is de bescherming van de soort lang niet overbodig.

Er zijn elf regelmatig bezette broedgebieden, waarvan er twee pas in de jaren negentig zijn gekoloniseerd, terwijl twee andere gebieden (Naardermeer en Zwanenwater) hun betekenis als

broedgebied geheel of gedeeltelijk hebben verloren. Ondanks de toename blijft de Lepelaar zeer kwetsbaar.

Voedselgebieden verdwijnen of worden aangetast, geschikte broedgebieden worden door verstoring niet bewoond en ook in voedselgebieden vindt regelmatig verstoring plaats. Ook doortrekken en overwinteringsgebieden staan onder voortdurende druk. Onnatuurlijke doodsoorzaken ten gevolge van vergiftiging, jacht en ongelukken tegen hoogspanningsdraden moeten tot een minimum worden teruggebracht. Van de ontwikkeling van nieuwe lepelaarbroedgebieden zullen vele andere vogelsoorten kunnen profiteren zoals Roerdomp, Purperreiger, Bruine Kiekendief, Zwarte Stern, Rietzanger, Grote Karekiet en Baardmannetje. Maar ook Zomertaling, Kemphaan, Watersnip, Tureluur en Grutto kunnen er hun voordeel mee doen.

Het Soortbeschermingsplan Lepelaar is consciëntieus uitgewerkt en heeft tot doel om de kansen op duurzaam en zelfstandig voortbestaan van de Lepelaar als broedvogel in Nederland belangrijk te vergroten door:

- toename van het aantal broedparen van circa 500 broedparen thans naar circa 1000 broedparen
- verdubbeling van het aantal broedgebieden
- risicospreiding door betere spreiding van broedgebieden over het land.

In het plan wordt concreet aangegeven welke maatregelen in de planperiode van vijf jaar zullen worden genomen. Vanuit het soortenbeleid wordt hiervoor f 1.000.000,- gereserveerd. Uitvoering van dit plan zal worden gecoördineerd door een in te stellen stuurgroep. De stuurgroep zal een nieuwsbrief uitgeven. 'Lepelblad' verschijnt reeds langer, maar op aanvraag daarvan werd nimmer enig antwoord ontvangen. Ook zal aandacht worden geschonken aan verscheidene belangrijke verblijfplaatsen en problemen in het buitenland. In eerste instantie denkt men aan het deltagebied van de Seine, Rio de Guernica, Bahía de Santana en het moerasgebied van de Guadalquivir. Ook in Afrika zal aan verscheidene gebieden aandacht worden geschonken.

Een praktische handleiding over inrichting en beheer van de gebieden waar de Lepelaar voorkomt, zal in brochurevorm eind 1994 verschijnen. Ook verschijnt een publieksfolder waarin een korte samenvatting van het soortbeschermingsplan is opgenomen.

De brochure bevat onder meer acht interessante kaartjes, waarvan kaart 1 de verspreiding van de Lepelaar in Europa en Afrika aangeeft. Op deze kaart ontbreken de broedgebieden van de Lepelaar in Noord-Italië (Valli di Comacchio, Ravenna; Punte Alberete; Lame del Sesia). In 1989 vestigden ze zich in Noord-Italië. In 1992 werden achttien nesten gevonden waarvan 45 jongen uitvlogen. De nesten moeten een voldoende bescherming nog node missen!

G. van Ommering & J. Walter: Soortbeschermingsplan Lepelaar. 97 bladzijden, 8 kaarten, 1 figuur, 4 tabellen, 3 bijlagen, 15 zwartwitfoto's (1994). Uitg. ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna (NBLF), postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage, 070 - 3 792 023.

Geschoten Lepelaar gevonden bij Kampen

Op 25 juni 1994 vond asielmedewerker Erwin van der Werf van het Vogelasiel Kampen op de basaltblokken nabij de Ketelbrug bij Kampen een ernstig gewonde Lepelaar. Aanvankelijk dacht de vinder dat de vogel tegen hoogspanningsdraden was gevlagen en daardoor een wond aan een vleugel had opgelopen. Maar röntgenfoto's wezen uit dat de Lepelaar was geschoten. Ondanks herhaald ingrijpen van een dierenarts bleek de vogel niet meer te redden. Er wordt aangenomen dat de Lepelaar afkomstig was uit de kolonie op de Oostvaardersplassen en er op uit was gegaan om voedsel te zoeken.

Het vogel- en egelasiel heeft direct aangifte gedaan bij de politie in Dronten.

Voor dergelijke overtredingen zouden zeer hoge straffen moeten worden gegeven. Bovendien zou van de jager de jachttakte moeten worden ingenomen.

Bron: Nieuw Kamper Dagblad, 29 juni 1994.

Broedpoging van Lepelaar op Rottumerplaat

Een paartje Lepelaar deed in 1994 een broedpoging op Rottumerplaat. Dit is waarschijnlijk de laatste schakel voor een sprong naar de Duitse Waddeneilanden. Rottumeroog lijkt te klein voor vestiging en de kwelders aan de noordkust te onrustig.

Bron: B. Koks & R. Vogel in SOVON Nieuws 7 (3): 8.

Lepelaars broedden op Ameland

De Stichting Lepelaaronderzoek Nederland meldde dat in 1994 de Lepelaar voor het eerst op Ameland heeft gebroed. Op de Hon, een deelgebied van 't Oerd, vestigden zich twee paren in een kweldervegetatie (Zee-alsen, Lamsoor en Zeeweegebree). De nesten lagen ongeveer vijftig tot tachtig meter uit de uiterste begroeiingsrand, dus vrij dicht bij de normale hoogwaterlijn, zo vermeldt Otto Overdijk in zijn verslag. De vestiging van twee broedparen in 1994 kan het begin zijn van de vorming van een permanente kolonie.

Bron: Gea Nijs, nummer 2 (1994): 35.

Zie ook Het Vogeljaar 42 (3): 122.

Boomvalken in hoogspanningsmast

Op 16 augustus 1994, langs de Venderslaan bij het riviertje Gein tussen Driemond en Abcoude trokken twee Boomvalken boven weidegebied de aandacht met een indringend 'kikikiki'. De vogels fladderden even om elkaar. Zeer waarschijnlijk werd prooi overgedragen, want een van de twee streek daarna meteen neer in het gras om kort daarop naar een veescheidend hek te vliegen, waarop 'iets' uit het vuistje werd opgepeuzeld, afgewisseld met veel geluid. Na ongeveer een kwartier werd de zitplaats verwisseld met een naburige hoogspanningsmast, waarin zich ook de andere valk, die uit het oog was geraakt, bleek te bevinden. Even later ontmoetten beide elkaar, nog steeds met veel kabaal, op de krui-

sing van de mast met de eerste dwarsligger. Ze zaten op en naast een bundel takjes. Afstand, hard tegenlicht en een telescoop die thuis lag, maakten directe identificatie van adult en juveniel voor mij niet mogelijk. Maar de genoemde maaltijd, het voortdurende geschreeuw en enigszins onhandige vliegen van een van de beide vogels maakten de aanwezigheid van een ouder met vliegklaar jong hoogstwaarschijnlijk. Deze waarneming viel pal op de ontvangst van Het Vogeljaar (42 (3), 1994), waarin J.H. Beijer een poging tot nestelen van Boomvalken in een hoogspanningsmast boven het IJmeer meldt. Komt het nestelen van Boomvalken op een dergelijke plaats meer voor? Wij zullen volgend seizoen 'onze' plek in de gaten houden.

■ Dr. Jaap Dorgelo, Kralenbeek 1171, 1104 KJ Amsterdam.

Huismus verzamelt mieren

Van 21 juli 1994 zie ik reeds een week lang talrijke malen hoe een wijfjes Huismus, vlak voor mijn voeten als ik op ons terrasje in de tuin zit, mieren en dan bij voorkeur gevleugelde exemplaren oppikt, er eventjes aan knabbelt en dan met een snavel vol mieren wegvliegt, naar ik aanneem naar een nest met jongen. Leuk om een zaadeter zo bezig te zien.

■ H. Blok, Johanna van Polanenlaan 34, 2263 TB Leidschendam.

Slaapplaats Witte Kwikstaart te Meppel

Geheel ingesloten door hoge gebouwen van het Meppeler Diaconessenhuis (ziekenhuis) ligt een kleine tuin met vijver; het geheel is ongeveer 15 x 15 meter groot. Er staat enig struikgewas en een sterk ingesnoeide boom, op de takken waarvan zich een dichte begroeiing van jonge loten heeft ontwikkeld. Katten of ander gedierte kunnen er niet komen. Het is deze verdoken hoek, die als slaapplaats is ontdekt door de Witte Kwikstaarten uit de omgeving; er zouden er een paar honderd komen slapen en wel minstens de laatste zes jaren, naar wij van een personeelslid vernamen. *'Ik werk hier nu zes jaar en al die tijd zijn ze 's zomers steeds aanwezig geweest'*, vertelde hij. Als ik zelf niet als patiënt naar het tuintje had staan kijken en een praatje met de man had gemaakt, was het wellicht nooit ter sprake gekomen en was ik er nog onkundig van geweest.

Om een en ander zelf te kunnen constateren, zijn wij op de avond van 15 augustus 1994 een kijkje gaan nemen en wel op de tweede verdieping op de gang, achter de ramen, waar wij een ruim overzicht hadden over het hele terrein. Wij kwamen echter wat te laat die avond, want toen wij arriveerden, was het aanvliegen reeds gaande en dus kregen wij geen juist beeld van de aantallen en hielden het voorlopig op ongeveer 300 exemplaren.

Op 19 augustus daaropvolgend ging ik alleen en was om acht uur 's avonds ter plaatse, zodat ik de hele intocht kon meemaken en de vogels kon tellen. Een enorm voordeel daarbij was, dat ze alle moesten arriveren via de hoge dakranden die het plantsoentje omringen en dus niet onge-

merkt konden aanvliegen. De aankomst strekte zich over ongeveer een uur uit en verliep nogal regelmatig, zodat het goed bij te houden was. Toen ik om een uur of negen constateerde, dat alles 'binnen' was, had ik een aantal van 830 'kwikken' kunnen noteren. Aardig was, dat tussen al deze vogeltjes één enkele Huismus inviel. Het waren in hoofdzaak jonge vogels. Af en toe lieten ze wat geluid horen, maar over het algemeen verliep het invallen zonder geluid.

■ Rein Schut, Timorstraat 38, 7941 VE Meppel, 05220 - 52 962.

Zie ook *De Grauwe Gors* 22 (3): 73-74.

Nederlandse Zoölogieprijs voor Theunis Piersma

De Nederlandse Zoölogieprijs, ingesteld door de Nederlandse Dierkundige Vereniging, is dit jaar toegekend aan de bioloog dr. Theunis Piersma voor zijn onderzoek aan energetische aspecten van het trekgedrag van steltlopers, in het bijzonder dat van de Kanoetstrandloper. Twee ondersoorten zijn vergeleken, waarbij de ene in de winter wegtrekt naar Afrika en de ander in West-Europa (waddengebied) overwintert. Energetisch gezien is wegtrekken naar Afrika veel 'goedkoper' (onderhoudsmetabolisme kost de helft minder). Maar het afleggen van lange afstanden brengt risico's met zich mee: de Kanoetstrandloper moet voldoende vetreserves hebben om de tocht in één ruk af te leggen, met name een probleem voor de terugtocht uit Afrika (zie ook 'Het Vogeljaar' 42 (3): 138).

Nadere inlichtingen bij dr. Th. Piersma, Biologisch Centrum, RUG, 02220 - 13 741.

Kanttekeningen bij de Rode Lijst

Hieronder enkele kanttekeningen bij het technisch rapport nummer 12 van Vogelbescherming Nederland 1994, samengesteld door E.R. Osieck & F. Hustings.

Dit rapport is zeer zorgvuldig samengesteld en goed gedocumenteerd. Het schetst een zorgelijk beeld van de Nederlandse vogelbevolking. Het is echter weinig overzichtelijk ingedeeld. Na een algemene inleiding worden de soorten apart besproken waarna die soorten weer aan bod komen in een hoofdstuk Discussie en aanbevelingen. Het was mijns inziens beter geweest deze hoofdstukken samen te voegen, zodat iedere soort één maal aan bod komt. De lezer moet telkens heen en weer bladeren. Wat mij verder opvalt, is dat weinig aandacht wordt geschonken aan de zoögeografische aspecten van de zaak, de soortarealen. Iedere soort heeft een beperkt broedgebied (areaal). Men kan deze naslaan in de 'Atlas van de Europese Vogels' van K.H. Voous. Deze beperking suggereert dat alleen in dit nauw omgrensd gebied de condities optimaal zijn voor de soort. Voor overwinteringsgebieden geldt een zelfde duidelijke omgrenzing. Men zou kunnen denken dat het daar minder nauw steekt, omdat de vogels daar geen broedsel hebben te verzorgen, maar dat is blijkbaar niet juist.

Rondom een soortareaal bevindt zich een grijze, marginale zone, waar de soort schaars is of on-

regelmatig voorkomt. Wij kunnen aannemen dat in die zone de omstandigheden minder gunstig zijn of afwisselend gunstig. Het blijkt in de praktijk dat in de loop der jaren areaalgrenzen kunnen verschuiven, misschien als gevolg van kleine klimaatswisselingen. Daarop hebben wij geen vat en men kan er geen maatregelen tegen nemen. Men hoeft dus niet altijd aan beïnvloeding door de mens te denken als een soort verdwijnt. Er verschijnen trouwens ook wel eens nieuwe zoals de Buidelmees en de Roodmus. Als wij de kaarten van Voous bekijken, blijkt dat de soorten aan duidelijke klimaatszones zijn gebonden.

Van onze broedvogels hebben een noordelijke verspreiding: Eidereend, Noordse Stern, Kemp-haan, Bontbekplevier. Ze zitten hier dicht bij hun zuidgrens, dus in de marginale zone. Bij de Eidereend was het broedsucces reeds in de jaren dertig sterk wisselend; er waren jaren dat de jongen vrijwel alle werden geroofd door de Zilvermeeuw. Een dramatische beschrijving hiervan kan men vinden in 'De Levende Natuur' van april 1937, maar is allerminst als grap bedoeld. De prachtige tekeningen daaruit van Joost J. ter Pelkwijk zijn gereproduceerd in het Waddenbulletin van november 1985. C. Swennen heeft aannemelijk gemaakt, dat de kleine kreeftachtigen, waaraan de poolzeeën zo rijk zijn en waarvan ook de baardwalvissen het moeten hebben (krill), in sommige jaren ontbreken in de Waddenzee.

De naamgevers van een paar ambitieuze natuurontwikkelingsplannen zitten bij ons wel heel erg in de marge van hun areaal: de Goudplevier en de Ooievaar, vooral de Zwarte Ooievaar zal zich hier niet gauw vestigen. Dat een uitzonderlijk fraai natuurterrein randfiguren over de streep kan trekken, bewijzen de Oostvaardersplassen met hun vrij geregeld broedende Grote Zilverreiger. Een wereldburger die bijna nergens de 50ste breedtegraad overschrijdt en het hier wel doet.

Zuidelijke soorten zijn: Purperreiger, Lepelaar, Krooneend, Roodkopkluwier (broedde vijftig jaar geleden nog geregeld bij Venlo langs de Maas), Kluut, Griel, Strandplevier, Steenuil, Hop, Snor, de karekieten. Deze laatste zijn de laatste tijd in Scandinavië wat opgeschoven, misschien in verband met de toename van Riet, dat een typisch zuidelijke plant is. De gewone Rietzanger broedt in Noord-Scandinavië in terrein waar helemaal geen Riet groeit. Ook het Vuurgoudhaantje is een zuidelijke soort, de Cetti's Zanger helemaal. Continentale soorten: Kuifleeuwerik, Duinpieper, Klapekster. Eigenlijk ook de Nachtegaal die bij ons duidelijk in de marginale zone zit. De soort is verdwenen uit terreinen waar verder niets is veranderd, zoals de Wageningse-Bergrand. Hij heeft in Nederland eigenlijk alleen een stabiele populatie in de duinen. Die hebben met hun warme zandhellingen een beetje een continentaal klimaat. De Duindoorn is ook een continentale plantesoort.

De Blauwe Lijst

Deze vermeldt de soorten, voor welke Nederland een belangrijk 'brongebied' is voor export naar

het buitenland, zoals het Baardmannetje. Mijs inziens hoort de Blauwborst op deze lijst niet thuis. Wij zitten voor deze soort in de marge van een reusachtig gebied dat heel subarctisch Azië omvat, zelfs tot over de Beringstraat. Men zal zeggen: dat is de roodgesterde, maar volgens professor Voous is het niet mogelijk om hier ondersoorten met een eigen areaal te onderscheiden. Er zijn ook tussenvormen. Voor ons is de witgesterde vorm een onregelmatige broedvogel. In een komend nummer van Limosa verschijnt een artikel van J. Jukema en mijzelf over het verdwijnen en de terugkomst in Noord-Friesland. De Blauwe Lijst omvat ook soorten waarvoor Nederland een belangrijk doortrekgebied of overwinteringsplaats vormt. Het is mij niet duidelijk, waarom naast de Rosse Grutto, de Kanoetstrandloper hier ook niet bij staat vermeld. Voor de Aziatische Kanoeten zijn onze Wadden belangrijk als pleisterplaats tijdens de trek, voor de Groenlandse populatie als overwinteringsgebied.

■ Professor dr. W.H. van Dobben, Dorskampweg 4, 6704 PB Wageningen.

Terreinen Natuurmonumenten goed toevluchtsoord rode-lijstvogels

In het Nationaal Park Schiermonnikoog, dat wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten, broeden liefst 27 vogelsoorten die op de Rode Lijst staan. Lepelaar, Bontbekplevier, Roerdomp, Tureluur en Rietzanger bijvoorbeeld. Het gaat dus om vogels, die in ons land bedreigd en kwetsbaar zijn. Ook terreinen van Natuurmonumenten als het Fochteloërveen, het Nationaal Park Dwingelderveld en het Zwanenwater scoren hoog met rond de twintig (broedende) rode-lijstsoorten. In totaal staan er 56 vogelsoorten op de Rode Lijst.

De terreinen van Vereniging Natuurmonumenten zijn van groot belang voor vogels die op de Rode Lijst van bedreigde soorten staan. Natuurmonumenten blijkt via haar terreinen rechtstreeks verantwoordelijk voor 60% van alle Grote Sterns in ons land, voor 40% van alle Lepelaars, voor 80% van de Purperreigers en liefst 95% (op het eiland Griend) van de Noordse Sterns. Voor de helft van de laatste Nederlandse populatie Korhoenders van enige omvang (in totaal niet meer dan veertig broedparen op de Sallandse Heuvelrug) biedt Natuurmonumenten ruimte binnen haar terrein de Sprengenberg.

In 140 van de ruim 250 gebieden van de vereniging komen rode-lijstsoorten voor. Overigens is lang niet overal de score hoog. In 28 terreinen komt maar één rode-lijstsoort voor. Natte gebieden zijn wat rijker aan bedreigde soorten. Over het algemeen is in de vaak relatief droge bosgebieden van de vereniging het aantal rode-lijstsoorten gering.

Een en ander concludeert Natuurmonumenten uit eigen onderzoek, waarin via een speciaal ontwikkeld computerprogramma ruim duizend inventarisatierapporten en verslagen van tellingen zijn verwerkt. In 1985 kwam het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij met een eerste Rode Lijst van kwetsbare en zeldzame vo-

gelsoorten, die extra aandacht en bescherming verdienen. Vogelbescherming Nederland bracht begin dit jaar een herziene lijst voor geheel Nederland uit. Het nu uitgebrachte rapport is een toespitsing op het eigen terreinbezit van Natuurmonumenten. Daaruit blijkt dat er vooral rode-lijstsoorten zijn te vinden in kustgebieden, moerasgebieden, vochtige duinen en vochtige heidegebieden. Het zijn met name die typen leefgebieden, die al tientallen jaren onder grote druk staan en waar met name ook de directe omgeving nog maar weinig natuurlijke elementen meer herbergt.

Geen wonder dat bijvoorbeeld weidevogels als Grutto, Tureluur en Kemphaan zich heel vaak moeten terugtrekken op terreinen die worden beheerd door de natuurbescherming. Door ontwatering, het gebruik van mestinjectoren en het vroeger maaien valt er in het meeste boerenland voor dat type vogels nauwelijks meer te leven. De bedreiging van de Groene Specht, een betrekkelijke nieuwkomer op de Rode Lijst, toont ook de achteruitgang van het Nederlandse milieu. Deze soort geldt onder meer als miereneter; mieren hebben het moeilijk in het huidige, met name op de hogere zandgronden verzuurde/verrijkte milieu. Dat uit zich in de achteruitgang van de Groene Specht.

Signaalfunctie

Vanzelfsprekend is de Vereniging Natuurmonumenten verheugd een deel van de opvang van de rode-lijstsoorten voor haar rekening te kunnen nemen. Maar die Rode Lijst heeft vooral ook een signaalfunctie buiten de eigenlijke natuurgebieden. De kwaliteit van de leefomgeving in alle 'groene ruimte' behoeft snel verbetering. Het behoud en de ontwikkeling van zo groot mogelijke, liefst aaneengesloten natuurgebieden is daarbij een belangrijk middel. Maar het behoud en vooral het verbeteren van het leefmilieu voor vogels strekt zich vooral ook uit tot het agrarisch gebied en tot de grote wateren als de Waddenzee, het IJsselmeer en de zuidwestelijke Delta. Daar moeten de accenten liggen om vogelsoorten weer van de Rode Lijst af te krijgen.

■ Drs. Cees de Vries, faunamedewerker afdeling Onderzoek en Beheerplannen Vereniging Natuurmonumenten, 's-Graveland, 035 - 559 737.

Natuurbeschermingsprojecten in Litouwen en Polen met f 252.000,- gesteund

De Nationale Postcode Loterij heeft besloten natuurbeschermingsprojecten in Litouwen en Polen financieel te steunen. Het betreft kustgebieden met een grote rijkdom aan flora en fauna en belangrijke verblijfplaatsen voor vogels. Voor het project ontvangt de vereniging European Union for Coastal Conservation (EUCC) f 252.000 van Stichting DOEN van de Nationale Postcode Loterij.

Evenwicht tussen natuur en landbouw in deltagebied Litouwen

In Litouwen ligt langs de grens met Rusland, de monding van de rivier de Nemunas. Dit deltagebied van 20.000 hectare is een ongerept natuurgebied waar veel trekvogels zoals Kraanvogels,

Kemphanen, Goudplevieren, Vissiefjes, Spierwiers, Kwartelkoningen en Zwarte Sterns neerstrijken. Om dit natuurgebied goed te kunnen beschermen is het noodzakelijk een beheersplan op te stellen. Daarnaast dienen met agrariërs in het gebied afspraken te worden gemaakt over milieuvriendelijke landbouwmethoden. De natuurbeschermingsorganisatie het Lithuanian Fund for Nature riep de hulp in van EUCC. Met hulp van EUCC stelt de natuurorganisatie een beheersplan op en sluit beheersovereenkomsten met agrariërs. De Litouwse overheid zal het beheersplan een juridische status toekennen.

Duurzame bescherming Pools natuurgebied Rewa Meadows

Circa dertig kilometer ten noorden van Gdansk in Polen ligt het kustgebied Rewa Meadows. Dit graslandgebied van 135 hectare met onder meer kwelders, een bosperceel, duintjes en strand heeft een bijzondere flora en fauna. Er zijn vogels zoals ganzen, Krakeenden, Zomertalingen, Smienten, Zilverplevieren, Kemphanen, Grutto's, Tureluurs en snippen te vinden. Om dit gebied duurzaam te kunnen beschermen willen EUCC en de Poolse vogelbescherming OTOP het gebied gaan beheren en diverse traditionele gebruiken opnieuw invoeren. Een van deze gebruiken is het vee te laten grazen in het graslandgebied. Op deze wijze wordt de natuurlijke vegetatie in stand gehouden. Na de politieke omwenteling Polen verdween dit gebruik. Hierdoor is het grasland overwoekerd door bosjes en struiken en het wordt steeds minder aantrekkelijk voor vogels. EUCC en OTOP willen als een van de eerste vee terugbrengen naar het gebied.

EUCC is een Europese organisatie die zich bezighoudt met de bescherming en beheer van kustgebieden in heel Europa. Bij EUCC zijn natuurbeschermingsorganisaties, wetenschappers en beleidsmakers die zich beroepsmatig bezighouden met kustbeheer, aangesloten. Het hoofdsecretariaat is gevestigd in ons land, postbus 11059, 2301 ED Leiden, 071 - 122 900/123 952.

Zie ook Het Vogeljaar 42 (3): 132.

Ernstige bedreiging voor Witkopeenden

De Witkopeenden op het Iberisch schiereiland worden ernstig in hun voortbestaan bedreigd. In dit geval komt het gevaar nu eens niet van de mens, maar wordt veroorzaakt door een andere eendesoort, de Rosse Stekelstaart, die zelf pas sinds 1983 in dat gebied voorkomt.

De Witkopeend *Oxyura leucocephala* is een zeldzame soort. De wereldpopulatie wordt geschat op nog géén twintigduizend exemplaren. Het aantal Witkopeenden in Spanje werd in 1992 geschat op slechts 786 exemplaren. Deze populatie staat de laatste tijd onder druk, door de opmars van de Rosse Stekelstaart.

De Rosse Stekelstaart is een Amerikaanse soort, die niet van nature voorkomt in Europa. Er worden drie ondersoorten onderscheiden, namelijk *Oxyura jamaicensis jamaicensis*, *Oxyura jamaicensis andina* en *Oxyura jamaicensis ferruginea*. Nadat in het begin van de jaren vijftig in En-

geland een aantal exemplaren van de Noord-amerikaanse ondersoort *Oxyura jamaicensis jamaicensis* per ongeluk, maar ook in een aantal gevallen bewust, waren vrijgelaten, werd daar in 1960 het eerste broedgeval vastgesteld. Daarna is het aantal vrij levende exemplaren geleidelijk toegenomen en sindsdien heeft de Rosse Stekelstaart zich verder verspreid over Europa, Klein-Azië en Noord-Afrika.

In 1963 werd de soort voor het eerst in Zweden waargenomen, daarna kwamen ook vrij levende Rosse Stekelstaarten voor in verscheidene landen van het Europese continent, zoals België, Nederland, Frankrijk en Duitsland, maar ook in IJsland, Finland en Noorwegen. De soort verspreidde zich ook in zuidelijke en oostelijke richting en werd aangetroffen in onder andere Italië, Marokko en mogelijk zelfs in Oekraïne.

In Spanje ontmoetten de Rosse Stekelstaarten voor het eerst de Witkopeend, waarna de natuurbeschermers in dat land al spoedig werden geconfronteerd met een behoorlijk groot natuurbeschermingsprobleem, want het is aangetoond dat hybride exemplaren van de beide soorten ook vruchtbaar zijn. Sinds het verschijnen van de Rosse Stekelstaart in Spanje, in 1983, zijn de aantallen in het gebied waarin ook de Witkopeend voorkomt dramatisch toegenomen. Na enige jaren is ook hybridisatie van de twee soorten begonnen en het aantal gevallen neemt duidelijk toe. In een poging het probleem te bestrijden is de Spaanse overheid een aantal jaren geleden begonnen met het schieten en vangen van Rosse Stekelstaarten en de hybriden van deze soort. Het ziet er echter niet naar uit dat het resultaat van deze activiteiten afdoende is geweest, want het hybridisatieproces gaat nog steeds verder. Het zal duidelijk zijn, dat de kans zeer groot is dat er in de toekomst geen genetisch zuivere Witkopeenden meer over zullen zijn. Dat risico geldt zeker voor Spanje, waar de Witkopeend nu al in een uiterst klein aantal voorkomt. Om het probleem te kunnen oplossen, zal onder andere veel meer informatie over het voorkomen en de verspreiding nodig zijn. Overigens heeft het schieten van vogels uit ethisch oogpunt natuurlijk ook zeer bedenkelijke kanten.

Om meer over de verspreiding van de hybriden te weten te komen, is de hulp van vele ornithologen en amateurvogelaars hard nodig. Daarom heeft het Spaanse Instituto Nacional para la Conservación de la Naturaleza (ICONA), dat een onderdeel is van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voeding, een brochure over het determineren van de hybriden uitgegeven. De informatie waarop deze aanwijzingen voornamelijk zijn gebaseerd, is verkregen door onderzoek aan gevangen hybride exemplaren die werden verzameld in het Spaanse Nationale Park Coto de Doñana. De brochure is geschreven in de Engelse taal en bevat een uitgebreide determinatietabel, tekeningen en een grote reeks foto's in kleurendruk van balgen van hybride exemplaren. Het bevat eveneens een aantal aanvullende foto's, die een aantal kleurenfasen en verenkleuren van Rosse Stekelstaarten en Witkopeenden tonen. Op initiatief van de Sociedad Española de

Ornitologia (SEO is de Spaanse vertegenwoordiger van BirdLife) is deze uitgave verspreid onder uitgevers van ornithologische literatuur en bibliotheken, om zo de kennis te verspreiden. Inlichtingen over deze uitgave kunnen worden verkregen bij Ramón Martí, SEO, Ctra. de Húmera, No. 63-1, 28224 Pozuelo-Madrid, Spanje, telefoon 91 351 10 45, fax 91 351 13 86.

LITTERATUUR:

Urdiales, C. & P. Perelra (1994): Identification Key of *O. jamaicensis*, *O. leucocephala* and their hybrids. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación ICONA, Madrid, en Parque Nacional Doñana, 31 bladzijden, 4 tabellen, 2 figuren, appendix met 42 kleurenfoto's. Publikatie van Instituto Nacional para la Conservación de la Naturaleza, Gran Vía San Francisco 4, 28005 Madrid, Spanje.

Mogelijke waarneming van de witte fase van de Engelse Gele Kwikstaart (*Motacilla flava flavissima*)

Op 7 mei 1993 bevond ik mij op de waddendijk bij Vijfdeelendijk circa één kilometer ten zuiden van Roptazijl (Fr.) en circa twee kilometer ten noorden van Harlingen. Op de bewuste plek was toen een zeer sterke trek van vooral Gele en Witte Kwikstaarten. Vrijwel alle kwikstaarten waren op de grasdijk aan het foerageren en verplaatsten zich langzaam in noordelijke richting. Tijdens mijn waarnemingstijd van circa één uur passeerden enige honderden kwikstaarten. Hier tussen bevonden zich vele tientallen Witte Kwikstaarten en Gele Kwikstaarten waaronder diverse Engelse Gele Kwikstaarten en twee Noorse Gele Kwikstaarten. De grasdijk werd begraasd door koeien en schapen.

Tijdens het waarnemen werd mijn aandacht getrokken door een 'gele' kwikstaart waarin elke tint van gelijke kleuren volledig afwezig waren. Enigszins gelijkend op een Witte Kwikstaart qua kleur maar met ontbrekende donkere borstrand en duidelijk kortere staart en een lichtgrijze kruin. Ook de nek, mantel en stuit waren lichtgrijs. De staart was donkergrijs tot zwart met witte buitenste staartpennen. Keel, kin, borst, flanken en buik waren opvallend wit.

De grote en kleine vleugeldekkveren, handdekveren en grote slagpennen waren vrij donker grijs met lichtere tot witte buitenranden. Geluid als dat van een Gele Kwikstaart. De koptekening toonde een zeer lichtgrijze oogstreep, enigszins contrasterend met de iets donkerder kruin. Vanaf de snavelbasis tot aan de oordekveren bevond zich onder het oog een vrij brede lichtgrijze oorstreep, iets donkerder dan de oogstreep, maar duidelijk contrasterend met de vrijwel witte kin, keel en borst.

Mijn eerste indruk was, dat ik hier te maken had met een 'witte' Gele Kwikstaart (*Motacilla flava flava*) maar dan wel met een relatief duidelijk lichtere grijze oorstreep onder het oog.

Heinzel, Fitter & Parslow vermelden een 'witte fase' van *M. flava flava*, maar de desbetreffende afbeelding (niet beschreven in de tekst) toont een veel donkerder, bijna zwarte oorstreep dan mijn waargenomen exemplaar.

In The Birds of the Western Palearctic, volume V,

worden van *M. flava flavissima* een drietal kleurfasen onderscheiden: ¹) 'old' *flavissima*, ²) 'brown' *flavissima* en ³) 'blue' *flavissima*.

Op grond van de door mij vastgestelde kenmerken, de beschrijving en de afbeelding van 'blue' *flavissima* in The Birds of the Western Palearctic, ben ik van mening dat de desbetreffende waarneming betrekking heeft op de witte vorm of een fase van de Engelse Gele Kwikstaart (*Motacilla flava flavissima*).

Tot slot zij vermeld dat deze afwijkende kleurfase van de Engelse Gele Kwikstaart ongeveer vijftien minuten kon worden geobserveerd, zodat alle essentiële kenmerken konden worden genoteerd. Daarna verstoorde een laag overvliegende F16 de rust, waardoor de vogel in noordelijke richting verdween en niet meer kon worden opgespoord.

■ Herman N. Leys, Oude Kluisweg 38, 6815 DH Arnhem, 085 - 452 729.

LITTERATUUR:

Heinzel, H. & R. Fitter & J. Parslow (1982): Elseviers gids van de Europese vogels.

Cramp, S. (1988): The Birds of the Western Palearctic. Deel 5. Oxford.

Aantal kooivogelsoorten wordt uitgebreid

Alle Europese vogels die mogen worden gehouden, moeten vanaf 1 maart 1995 zijn geringd. Een uitzondering wordt gemaakt voor vogels die in de Jachtwet zijn opgenomen. Dit is het belangrijkste gevolg van het herziene Vogelbesluit, dat per 1 september in werking treedt. Doel van de maatregel is de controle op wildvang te vergemakkelijken. Wildvang is verboden.

De lijst van cultuurvogels, die nu bestaat uit Merel, Vink, Putter, Sijs, Kneu, Groenling en Geelgors, zal worden uitgebreid met Goudvink, Barmsijs, Ringmus, Zanglijster, Spreeuw en Huismus. Dit betekent dat zij mogen worden gehouden. De uitbreiding gebeurt op verzoek van de Tweede Kamer.

Een aantal andere vogelsoorten dat voorheen was aangewezen als wild in de zin van de Jachtwet, wordt nu aangemerkt als beschermde vogelsoort in de zin van de Vogelwet 1936. Dit betekent dat handel in deze vogels voortaan is verboden. Het houden, afleveren, vervoeren, tentoonstellen en het in- en uitvoeren is toegestaan als de houder kan aantonen dat deze vogels zijn gekweekt en dus zijn geringd. Onder deze soorten bevinden zich onder andere Sneeuwgans, Roodhalsgans, Buffelkoppeend, Nonnetje, Schotse Sneeuwhoen, Alpensneeuwhoen en Rode Patrijs.

Jachtvogels (Haviken en Slechtvalken) en kruisingen van jachtvogels moeten worden geregistreerd. Voor het houden van deze vogels is een vergunning nodig van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Het houden van ongeringde Europese vogels is verboden. De bonden van vogelhouders worden gemachtigd om namens de minister ringen te verstrekken. Deze ringen hebben een zodanige diameter dat ze alleen kunnen worden aange-

bracht aan de poot van jonge (gekweekte) vogels. Het is dus niet mogelijk met deze ringen het bezit van in het wild gevangen vogels te legaliseren. Alle vogels die al zijn voorzien van deze voering, hoeven niet opnieuw te worden geringsd. Voor ongeringsde vogels geldt een overgangsregeling, waarbij gebruikt wordt gemaakt van breekringen (een ring die om de poot van een volwassen vogel kan worden aangebracht). Houders van Europese vogels moeten de breekringen vóór 1 november 1994 bij de bonden aanvragen.

Ooievaarssterfte in Portugal

In Zuid-Portugal zijn in korte tijd acht dode Ooievaars gevonden. De oorzaak van hun dood is niet duidelijk, maar er wordt vermoed dat ze aan een ziekte zijn gestorven.

De dode vogels worden onderzocht en wij zijn benieuwd naar de uitslag van het onderzoek.

Bron: Platform 10 (6): 23 juni 1994.

Internationale campagne tegen zwendel in exotische vogels

Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels vzw (zetel: Het Vogelhuisje, Veeweidestraat 43, B-1070 Brussel, 02-521 2850, fax 02-527 0989) richt zich door middel van een internationale campagne tot het grote publiek om iedereen er van trachten te overtuigen geen wilde exotische vogels meer te kopen of te verhandelen. Op deze wijze wordt deze afschuwelijke handel, die zeer schadelijk is voor de mondiale avifauna, verzwakt.

Deze campagne, waarbij de Belgische Vogelbescherming de steun heeft van tal van verenigingen uit vele landen, in de eerste plaats een einde maken aan de invoer van in het wild gevangen exotische vogels via Brucargo-Zaventem. Het Federaal ministerie van Landbouw, samen met het Cites-Bureau en de Diergeneeskundige Inspectiedienst, wensen blijkbaar deze schadelijke internationale handel niet te willen uitschakelen.

Aan deze internationale zwendel in exotische vogels moet een einde komen.

Ter gelegenheid van deze campagne heeft de Belgische Vogelbescherming (adres zie hierboven) een poster, stickers en zeer gangbare kleefzegeltjes uitgegeven die u aldaar kunt aanvragen om een zo ruim mogelijke verspreiding te kunnen bewerkstelligen.

Natuurprojecten bij rijkswegen en rijkswateren: een idee

Langs rijkswegen en rijkswateren zouden ruim zeventig grootschalige natuurontwikkelingsprojecten kunnen worden uitgevoerd, als daarvoor geld zou worden uitgetrokken.

In de notitie 'Natuur aan het werk' die voormalig minister Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat eind april naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, zijn mogelijke projecten beschreven.

Zo zouden rond het IJsselmeer moerasachtige oevergebieden kunnen worden aangelegd, terwijl in de Zuidhollandse wateren het getijdekarakter zo veel mogelijk kan worden hersteld. Langs de Maas in Limburg kan de grindwinning worden gecombineerd met natuurontwikkeling, waardoor tevens de overstromingskans voor de omliggende dorpen kan afnemen.

Als alle voorstellen zouden worden uitgevoerd, zou dat voor periode van vijftien tot twintig een jaarlijks budget van circa honderd miljoen gulden vergen. Maij-Weggen wijst er in een begeleidende brief nadrukkelijk op dat dit geld nog niet beschikbaar is. Daarnaast zal worden gezocht in de begrotingsvoorbereiding voor 1995.

Tijdelijke Raad voor Natuurbeheer ingesteld

Een tijdelijke Raad voor het Natuurbeheer is op 19 mei 1994 geïnstalleerd. Deze raad neemt de taken over van de Natuurbeschermingsraad (zie Het Vogeljaar 42 (1): 18), de Bosbouwvoortichtingsraad, de Jachtraad en de Commissie Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten.

De raad heeft tot taak de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te adviseren over natuur, bos, houtproductie, landschap, jacht en wildbeheer. Ook de Eerste en de Tweede Kamer kunnen de raad om advies vragen. Daarnaast kan de raad provincies, gemeenten en waterschappen gevraagd en ongevraagd adviseren. De raad bestaat uit vijftien leden onder voorzitterschap van H.J.L. Vonhoff, de Commissaris van de Koningin in de provincie Groningen.

De benoeming van de raad vervalt op 1 januari 1997. Op die datum wordt de huidige structuur van externe adviesorganen van de rijksoverheid vervangen door een nieuwe en uitgedunde structuur van raden.

Beschermingszone ten behoeve van vogels

In de Staatscourant van 3 juni 1994, nummer 103, bladzijde 11, is de Regeling Aanwijzing Gebieden als Speciale Beschermingszone in het kader van de EG-Vogelrichtlijn opgenomen. In deze algemene maatregel van bestuur worden de in het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 aangekondigde vijf gebieden aangewezen, die speciale bescherming behoeven voor behoud van de vogelstand.

De gebieden zijn (delen van): de Oude Venen (Friesland), De Hamert (Limburg), Lepelaarplas (Flevoland), Meinweg (Limburg) en Zouweboezem (Zuid-Holland).

Samenwerking Vogelbescherming en Natuurmonumenten

Van vogelwerkgroep tot marketing

Begin juli 1994 sloten Vogelbescherming Nederland en Vereniging Natuurmonumenten een samenwerkingsovereenkomst. In de lange tekst komt een groot aantal concrete punten naar voren variërend van de samenwerking met vogelwerkgroepen, de belangenbehartiging richting overheid tot afspraken over marketing en Groene Winkel. Centraal staat het optimaliseren van de bescherming van vogels als wezenlijk onderdeel van de Nederlandse natuur. Voorzitter mr. F.W.R. Evers en directeur J.F. Bonjer tekenden voor Vogelbescherming en voorzitter dr. P. Winsemius en directeur mr. C.N. de Boer voor Natuurmonumenten.

De samenwerking beoogt een groter rendement te halen uit de wederzijdse inspanningen van beide organisaties ten behoeve van de natuur, inclusief de wilde vogels, binnen en buiten Nederland. Daartoe zijn concrete afspraken gemaakt rond vijf clusters van onderwerpen: extern beleid, onderzoek en beheer, fondsenwerving, voorlichting en facilitaire ondersteuning. Bij een en ander is uitdrukkelijk uitgesproken dat beide organisaties hun herkenbaarheid en eigen positionering binnen het geheel van de natuur- en milieubescherming behouden.

Verdieping

Vogelbescherming Nederland (opgericht in 1899) denkt en handelt vanuit het bedrag van in het wild levende soorten vogels. Voor ons land karakteristieke en belangrijke vogelsoorten moeten op eigen kracht, in voldoende aantallen in hun natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen. Maar Vogelbescherming streeft ook internationaal naar het behoud van een natuurlijke verscheidenheid van de vogelwereld in haar volle omvang. Dat betekent steeds grotere aandacht voor internationale/mondiale ecologische processen en systemen.

Vogelbescherming, zo staat in samenwerkingsovereenkomst te lezen, is een typische 'niche-marketeer'. Zij zoekt het in de komende jaren in een verdieping van activiteiten ten behoeve van de bescherming van vogelsoorten en niet in een verbreding tot meer algemeen natuurbehoud. Het beschermen van vogels staat voorop. Op steeds meer plaatsen in binnen- en buitenland zullen daartoe praktische initiatieven (onder meer voorbeeldprojecten) worden genomen. Een groei van het aantal leden boven het huidige niveau van 60.000 ligt daarbij als ondersteuning voor de hand.

Positionering

Natuurmonumenten (1905) heeft het behoud en beheer van natuur en landschap als belangrijkste doelstelling. Het verwerven van terreinen is daarbij het belangrijkste middel. Juist ook bij de bescherming en ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen streeft de vereniging naar natuur- en landschapsbescherming in meer algemene zin, inclusief de aandacht voor het milieu (water, bodem, lucht, stilte en duister-

nis). De laatste jaren is er bij Natuurmonumenten ook meer aandacht voor ontwikkeling van natuurwaarden op bijvoorbeeld voormalige landbouwgronden. Daarnaast zijn er (statutaire) doelstellingen op het gebied van educatie. Het omvangrijke terreinbezit van zo'n 65.000 ha bepaalt voor een groot deel de positie van Natuurmonumenten. De financiële haalbaarheid van het beheer heeft daarbij voortdurend aandacht, vooral ook omdat de overheid slechts voor een beperkt deel de kosten van het beheer subsidieert.

Natuurmonumenten streeft de laatste jaren naar draagvlakvergroting. Het ledental is inmiddels gegroeid tot rond 725.000. *'De positionering van de vereniging is daarmee anders geworden'*, aldus de tekst van de samenwerkingsovereenkomst.

Concrete samenwerking

De nu al vaak bestaande concrete samenwerking tussen Vogelbescherming en Natuurmonumenten willen de organisaties op tal van manieren verder uitbouwen: afstemming van beleid richting Nederlandse overheid en internationale organen; mede-vertegenwoordiging in allerlei overleg- en adviesorganen; het 'meenemen' van elkaars inzichten en belangen op workshops, symposia enzovoorts; het gemeenschappelijk voeren van actie ten aanzien van vogels in specifieke gebieden.

In de sfeer van onderzoek en beheer zal eveneens onderlinge steun, afstemming en samenwerking worden gerealiseerd. Bijvoorbeeld op het gebied van Rode-Lijstsoorten en soortbeschermingsplannen. Maar ook in de sfeer van beheerplannen voor concrete terreinen van Natuurmonumenten. Ook zal er meer afstemming zijn ten aanzien van het werk en de contacten met de vele vogelwerkgroepen in ons land.

Op het gebied van ledenwerving, fondsenwerving en de Groene Winkel zijn zowel Vogelbescherming als Natuurmonumenten actief. De nu overeengekomen samenwerking wil niet alleen de resultaten optimaliseren, maar ook onnodige concurrentie voorkomen. Op het facilitair vlak gaan Natuurmonumenten en Vogelbescherming onder meer bezien of samenwerking mogelijk en zinvol is bij de opslag en distributie van postorderartikelen.

Bron: Van Nature 4 (7/8): 1 (juli/augustus 1994).

Noordhollandse Vogeldag

Op zaterdag 19 november wordt de Noordhollandse Vogeldag gehouden in het partycentrum De Doelen, Koemarkt 56 te Purmerend. Aanvang 10.00 uur, toegang gratis. Er worden interessante lezingen gehouden. Elke Noordhollandse vogelwerkgroep kan nadere inlichtingen verschaffen.

SOVON-dag

Op zaterdag 10 december wordt in de Stadschouwburg te Nijmegen (2 minuten lopen vanaf NS-station) de Sovon-dag gehouden.

Vele interessante voordrachten staan op het programma. Aanvang 10.00 uur, sluiting 16.05 uur.